

Budapest

József-körút 29. sz.

A KITARTÁS

KÖLCSÖNÖSEN SEGÉLYEZŐ EGYESÜLET HETILAPJA

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési díj:

Helyben és vidéken postaküldéssel 12 korona.

Az előfizetők baleset általi halál, állandó vagy részleges munkaképtelenség esetére a Nemzeti Baleset Biztosító Részvénytársaságnál 2000 koronára vannak biztosítva.

A »Kitartás« ezimű jótékonyági egyesület alapszabályait a nagymagyar királyi Belügyminiszterium 48.314.900. szám alatt jóváhagyta.

Az egyesület igazgatósága:

Elnök: benedekfalvi Dr. Luby Gyula máv. titkár és ügyész.

Igazgatók: Kubik Béla orsz. képviselő, Fábán Lajos mérnök, Ilkey László székesfevárosi hiv. főnök, Dr. Bankos Károly máv. f., Vécsey Frigyes máv. altiszt, Horváth István mozdonyfőszerező.

Az egyesület tagjait illető kedvezmények.

A tagsági jogosultság első évében:

- a) Baleset folytán bekövetkező halál esetén 2000 korona baleseti segélyben.
b) Baleset folytán beállott teljes vagy részleges munkaképtelenség esetén a tag 2000 korona arányában egy meghatározott százalék szerinti összeggel kárpótolatik.

A második évben:

- a) Baleset elleni biztosításban, úgy mint az első évben.
b) Ha a tag elhal, az általa a belépéskor megnevezett kedvezményezettnek 500 korona halálzási segély fizetetik.
c) Ha a tag neje elhal, a férjnek 300 korona halálzási segély fizetetik.
d) Ha a tag 4 héten túl beteg, 6 héten át hetenkint 10 korona beteg-segélyre tarthat igényt.

A harmadik évben:

- a) Baleset elleni biztosításban, úgy mint az első és második évben.
b) Ha a tag elhal, a tag által a belépéskor megnevezett kedvezményezettnek 1000 korona halálzási segély adatik.
c) Ha a tag neje elhal, a férjnek 300 korona fizetetik.
d) Ha a tag 4 héten túl beteg, 6 héten át hetenkint 10 korona beteg-segélyre tarthat igényt.

A negyedik évtől kezdve:

- a) Baleset elleni biztosításban, úgy mint az első, második és harmadik évben.
b) Ha a tag elhal, a tag által a belépéskor megnevezett kedvezménye-

zettnek 2000 korona halálzási segély fizetetik ki.

c) Ha a tag neje elhal, a férjnek 500 korona fizetetik.

d) Ha a tag 4 héten túl beteg, hetenkint, 6 héten át, 10 korona beteg-segélyre tarthat igényt.

Ezek képezik a biztosítottaknak A) csoportját, míg azok, akik a B) csoportba óhajtanak belépni, az itt felsorolt pénzbeli kedvezményeknek csupán felét kapják.

Ezen kedvezmények ellenértéke fejében az utóbbi csoportba belépők az első évben havi két korona, a második évtől kezdve havi 2 korona 50 fillér tagsági díjat, az A) csoportba belépők pedig az első évben szintén havi 2 korona, a második és a következő években havi 5 korona tagsági díjat fizetnek.

Ezen kedvezményekben a tagok mindaddig részesülnek, amíg az egyesület tagjai maradnak; a balesetbiztosítás azonban a 60 éves életkor betöltése után megszűnik.

Azok, kik az egyesületbe való belépéskor már 45-ik életévüket elérték, a fent felsorolt kedvezményeknek csak felét kapják.

Aki 55-ik életévét elérte, az egyesületbe fel nem vétetik.

Mindezekon felül úgy az A), mint a B) csoportba tartozó tagoknak a következő kedvezményekre van igényük:

Peres és perenkívüli ügyekben csupán a készkiadások felszámítása mellett ügyvédi képviselőkben részesülnek.

A »Kitartás« című hetenkint megjelenő lapot díjtalanul kapják.

Az egyesület minden egyes tagja 60 éves koráig állandóan biztosítva van baleset ellen.

Minden baleset, megtörténte után legkésőbb 24 óra alatt, okvetlenül bejelentendő.

EGYESÜLETI ÜGYEK.

A s.-a.-ujhelyi fiók szervezése. A Sátoralja-Ujhelyben és környékén lakó egyesületi tagtársak — mint ezt már jeleztük volt egy ízben — fiók-egyesület szervezését határozták volt el, hogy egyesületünknek, valamint a tagoknak érdekeit azon a vidéken minél hathatósabban mozdítsák elő. Ezen szervezkedés f. hó 15-én történt meg a tagok nagy számának résztvételével, hol a központi vezetőséget a gyűlésen Temesváry Alajos, lapunk felelős szerveztője képviselte.

A szervezkedő gyűlés kimondotta, hogy ilyen fióknak a létesítését helyesnek és szükségesnek látja s annak megvalósítását elhatározza. Tudomásul veszi azután — lényegtelen módosításokkal — a következő alapszabály-tervezetet:

1. *A fiókegyesület czime:* »Kitartás társas-kör«.
2. *Székhelye:* Sátoralja-Ujhely.

3. *Célja:* Mint a Budapesten székelő s a nagyméltóságú m. kir. belügyminiszter urnak 1900. évi május hónap 11-én kelt 48314/V. számú magas rendeletével engedélyezett »Kitartás« czimű kölcsönösen segélyező egyesületnek vidéki fiókja, a Sátoralja-Ujhelyben és vidékén lakó egyesületi tagok között szorosabb kapcsolatot teremt; az egyesületnek jótékony és áldásos működését minél szélesebb körökben ismerteti, annak tagokat gyűjt s érdekeit minden irányban előmozdítani törekszik; havonként beszedi a tagoktól a tagsági díjakat s azokat a központi pénztárba beszállítja; a tagoknak az egyesület vezetőségével felmerülő minden ügyes-bajos dolgait közvetíti s az ezzel járó írásbeli teendőket elvégzi; módot nyújt tagjainak arra, hogy jó olvasmányokkal, felolvasásokkal és szerényebb jellegű mulatságok rendezésével lelkileg is nemesítő szórakozásokban legyen részük.

4. *Tagjai:* A társas-kör tagjai: a) rendes tagok, b) pártoló tagok.

a) Rendes tagja a társas-körnek mindenki, aki egyúttal a »Kitartás«-egyesületnek is tagja, és aki mint ilyen a társas-körbe belépni óhajt.

b) Pártoló tag lehet minden tisztességes magyar állampolgár, aki a társas-kör célját méltányolja s azt anyagilag és erkölcsileg támogatni hajlandó.

5. *A tagok kötelezettségei:* A rendes tagok fizetnek a társas-körbe való belépésük alkalmával 40 fillér beiratási díjat, azontul pedig havonként 20 fillér rendes tagsági díjat.

A pártoló tagok csak a belépés alkalmából fizetnek egy tetszés szerinti összeget, amely azonban két koronánál kisebb nem lehet. A pártoló tag kívánságához képest ez az összeg havi részletekben is befizethető, mely esetben a legkisebb havi részlet 40 fillér. Rendes tagsági díjat a pártoló tagok nem fizetnek.

6. *A tagok kedvezményei:* Ugy a rendes, mint a pártoló tagok díjtalanul használhatják a társas-kör könyvtárát és lapjait. A társas-kör felolvasóestéin és mulatságain személyeikben díjtalanul vehetnek részt. A »Kitartás« központi vezetőségével szemben felmerülő minden ügyekben a társas-kör vezetősége tartozik eljárni s a szükséges levelezéseket ellátni. Ugyancsak a társas-kör vezetősége

gyűjti be tőlük a »Kitartás«-nak havi tagsági díjait és küldi be azokat a központi pénztárba.

7. *A tagság megszűnése:* Rendes tagoknál a tagság a belépéstől számított egy esztendeig kötelező. Ha azonban a tag oly jellemben vágó bűncselekményt követ el, amelyik miatt bíróságilag elítéltetik, a tagsága is, a befizetési kötelezettsége is — a marasztaló ítélet kimondása után — azonnal megszűnnek. Ha a tag a társaskör helyiségeiben vagy összejövetelein botrányos magaviseletet tanusít, tagtársait vagy a kör tisztviselőit bántalmazza, működésüket alap nélkül meggyanúsítja, őket megrágalmazza: a kör választmányának határozatához képest a körből kizárható. Tartozik azonban ilyen esetben, ha egy évi tagsági ideje még nem járt volna le, az egy évre még hátralékos tagsági díjakat befizetni. Ugyanilyen elbánás alá esik, aki a »Kitartás« egyesület érdekei vagy a társaskör működése ellen cselekszik. Egy évi tagság után joga van a tagnak a társaskörből kilépni, de ezen kilépés okát a választmányynal közölni tartozik.

Pártoló tagoknál a kilépés bármikor és minden indokolás nélkül meg van engedve. Joga van azonban a társaskör választmányának, hogy bármely pártoló tagot, aki a »Kitartás« egyesület vagy a társaskör érdekei ellen cselekszik, aki megbecstelítő cselekmény miatt bíróságilag elítéltetik, aki a társaskör által neki nyújtott kedvezményekkel visszaél — a kör tagjainak sorából törüljön.

Kilépés vagy kizárás esetén sem a rendes, sem a pártoló tagnak nincsen semmiféle igénye valamely tett befizetésnek a visszatérítésére.

8. *A társaskör vezetése:* A társaskörnek összes dolgait és ügyeit intézik:

- a) a választott tisztviselők,
- b) a választmány,
- c) a közgyűlés.

a) *Tisztviselők* az elnök, a titkár, a pénztárnok, az ellenőr, a jegyző s a könyvtárnok.

Az elnök vezeti az egész ügymenetet és ő felelős azért, hogy az alapszabályok szigorúan betartassanak. A levelezést ő írja alá, akadályoztatás esetén a titkárt bizza meg ezzel. A választmány elnökével egyetértőleg kitűzi ugy a választmányi ülések, mint a közgyűlés határidejét és gondoskodik a tagok értesítéséről. Hatóságokkal, testületekkel szemben ő képviseli a társaskört.

A titkár az elnök utasításaihoz képest végzi a levelezést s ebben a jegyző segédkezik neki.

A pénztárnok begyűjti a tagoktól: a »Kitartás«-egyesületnek havi tagsági díjait s azokat megfelelő jegyzék kíséretében legkésőbb minden hó 8-ikáig beszállítja a »Kitartás«-egyesület központi pénztárába. Szintugy beszedi a tagoktól a társaskör havi díjait, s azokról rendes és pontos számadást vezet. Bármilyen összeget csakis az elnök utalványja alapján fizethet ki, mely utalványnak az ellenőr által is láttamozva kell lennie.

Az ellenőr örködik a pénzkezelés pontosságára, a számadások helyessége, a pénzkészletek teljessége fölött. Ellenőr és pénztárnok egyetemlegesen felelősek ugy a »Kitartás«-egyesület, mint a társaskör javára és céljaira befolyó pénzekért.

A jegyző segédkezik az elnöknek és a titkár-

nak az írásbeli teendők elvégzésénél. Ő vezeti a választmányi ülések s a közgyűlés jegyzőkönyveit, ő továbbítja a levelezést.

A könyvtárnok rendes jegyzéket vezet a társas-kör tulajdonát képező könyvekről és folyóiratokról, s örökös afelett, hogy csak az arra jogosultak kapjanak ki könyveket a kör könyvtárából. Vigyáz arra, hogy a könyvek meg ne rongáltassanak, mert minden ilyen rongálás a rongáló részéről megfelelő térítési kötelezettséggel jár.

A tisztviselők a közgyűlés által választatnak, még pedig két év tartamára. Ezen állások semmiféle díjazással összekötve nincsenek.

b) A *választmány* áll a társas-kör rendes tagmennyiségének tiz százalékából, de legalább hat tagból. Ezek csakis a rendes tagok sorából választhatók, még pedig egy évi időtartamra. A választmány a társas-kör elnökének közreműködése mellett felügyeleti és ellenőrzési jogot gyakorol a tisztviselők működése felett s erről beszámol a közgyűlésnek. Minden hónapban legalább egyszer ülést tart, ahol tudomásul veszi a társas-kör anyagi helyzetéről és erkölcsi életéről eléje terjesztett jelentést. Megvizsgálja a beérkezett panaszokat és indítványokat, amennyiben hatásköréhez tartoznak, letárgyalja azokat. A választmány dönt a tagfelvétel és a kizárás eseteiben is. Határozataihoz legalább a tagok felének szavazata szükséges.

c) A *közgyűlés* évenként legalább egyszer tartandó meg. Felszólamlási és szavazati joggal csak a rendes tagok birnak s határozatai csak úgy érvényesek, ha azokat a tagoknak legalább kétharmada szavazta meg. A közgyűlést az elnök hívja össze; a szükséghez képest azonban a választmány is intézkedhetik annak összehívása iránt. A közgyűlés

határoz a társas-kör vagyonának hovaforvitása, új beszerzések engedélyezése s a pénzügyi dolgok iránt egyáltalában. A közgyűlés választja a tisztviselőket és a választmányt. Csak a közgyűlés adhatja meg a tisztviselőknek a kezelési felmentvényt. A közgyűlés dönt a társas-kör elnöke és a választmány között felmerülő vitás kérdésekben és csak a közgyűlés jogosult az alapszabályokon módosításokat eszközölni. A közgyűlés határoz a társas-kör feloszlatása iránt.

9. A *társas-kör vagyona* a rendes tagok havi befizetéseiből, a pártoló tagok hozzájárulási összegeiből és azon pénzügyösszegekből áll, amelyek a felolvasó estéken, esetleg mulatságokon a társas-kör céljaira begyűlnek. Ezen járulékokból fizetendők a társas-kör ügyeinek végzése folyamán felmerülő kész kiadások, mint irodai szerek, postaköltségek stb. A beszerzéssel járó kiadások csak a közgyűlés jóváhagyásával történhetnek; szintugy a netán kiosztandó jótékony adományok, amelyek a viszonyokhoz képest a közgyűlésnek utólag okvetlenül bejelentendők.

10. A *társas-körnek a »Kitartás« egyesülethez való viszonya*. Ezen társas-kör megalakítása, illetve az abba való belépés által a »Kitartás«-egyesület tagjainak viszonya ezen egyesülettel szemben semmiféle változást nem szenved. —

A jelenvolt tagok ezen alapszabály-tervezetet magukévá tették s annak a m. kir. belügyminiszteriumhoz jóváhagyás céljából leendő felterjesztésével: Proksch Jakab, Gávay Mihály, Rolny Adolf és Hlavaty Jenő tagokat bizták meg. Az előkészítőbizottság elnöke Proksch Jakab, egyesületünk választmányi tagja, aki fáradhatatlanul buzgólkodott a társas-kör megalakulásán és aki ezzel a »Kitartás« minden egyes tagjának igaz háláját érdemelte ki.

Segélyezések kimutatása.

Halálozási segélyek.

Lapunk 33. számában kimutatott segélyösszeg 12.450 korona.

Ujabb segélyek:

2961. Vavrik Vilmos, máv. vonatmálházó, Zágráb, neje halála után 300 korona.
3818. Kovács Miklós, máv. raktárnok, Kassa, a tag halála után 500 »

Balesetsegélyek.

Lapunk 33. számában kimutatott segélyösszeg 13.526 korona 66 fillér.

Betegsegélyek.

Lapunk 33. számában kimutatott segélyösszeg 4405 korona.

Ujabb segélyek:

3773. Bata Miklós, napszámos, Rákospalota 60 korona.
2807. Horváth Pál, máv. fűtő, Budapesten, ny. p. u. 60 »

A memorandum.

(T. A.) A magyar államvasuti alkalmazottak memorandum-tervezetei nagy részben elkészültek. Csak a végleges egyengetés, simítás munkája van még hátra s azután — harmincz-negyvenezer ember fogja feszült kíváncsisággal, szorongó kebellet lesni azt a választ, amely legilletékesebb helyről fog elhangzani mindeme kérelmekre. Harmincz-negyvenezer ember, akiknek kilencz-tized részére nézve megváltás lesz az »igen«, de a legnagyobb mértékben lesújtó s vigasztalan jövőt, sivár életet mutató a »nem«. Ez a két szócska pedig kétszázezernél is több léleknek a sorsa fordulását fogja jelenteni.

Az érvek, amelyek az anyagi és szolgálati viszonyok javítását támogatni hivatják, meg vannak jól válogatva és sikeresen összegyűjtve. Alig van közöttük olyan, amelyik nem valamely régen — némelyek már nagyon is régen — érzett szükségletnek a kielégítését céloznák. Csak az a baj, hogy ezen érveknek mindegyikét abban a memorandumban nem lehet olyan részletesen, annyira körülmenyesen fejtegetni, amint a dolog érdeme azt megkívánná. Nem lehet pedig azért, mert ez rendkívül hosszadalmassá tenné a memorandumot s az ilyen, nagyon hosszú lére eresztett dolgok tudvalevőleg ritkán válnak hasznára az ügynek.

Nem ártana azonban, ha a vasuti szaklapok foglalkoznának behatóbban ezekkel az érvekkel. Nekik ez most, a kérvényezésnek ebben a stádiumában, egyenesen kötelességük lenne. Mert ők volnának első sorban hivatva arra, hogy az illetékes tényezőkkel bővebben ismertessék meg azt, ami a kérvényekben szükségszerűen csak futólag van felemlítve. Ők volnának hivatva arra, hogy ennek az életnek sötét oldalait, ennek a szolgálatnak ismeretlen nehézségeit a megkívántató közvetlenséggel tárják fel azon körök előtt is, amely körök ezen ismereteket személyes tapasztalatokból és megfigyelésekből el nem sajátíthatták, de amely körök hivatva vannak és lesznek, hogy a kérvényező sorsának fordulását előkészítsék — vagy elejtsék.

A memorandum-tervezetekből halomszámra kínálkoznak azok a kérdések, amelyek komoly, tárgyilagos megvitatása csak hasznára lehetne az ügynek. És noha lapunk — más hivatást töltvén be — nem is számítja magát a szaksajtó orgánumai közé, nem hiszünk, hogy fölösleges munkát végezzünk, vagy

akár illetéktelenül avatkozunk bele ebbe a dologba, amikor ilyen tanácsokat osztogatunk; tudva azt, hogy egyesületünknek tagjai háromnegyed részben épp ezek közé a vasutasok közé tartoznak. No meg, hogy magunk is azok vagyunk.

Hogy a legnehezebb és legkeserveesebb dolgok egyikén kezdjük, ott van mindjárt az *éjjeli szolgálat*. Ugyan van-e fogalma a vasuti éjjeli szolgálat mivoltáról egy olyan embernek, akinek abban soha része nem volt? Nincs, mert nem is lehet. Ezt át kellett élnie, azt végig kellett szenvednie — nem egyszer és nem kétszer, de sokszor — annak, aki róla beszélni akar, aki fölöle bírálatot mondani merészel. Nagy dolog is az! hangoztatja rendszerint a laikus. Hiszen van éjjeli szolgálat máshol is; van a postánál, van a katonaságnál, van gyárakban stb. stb. . . . És azok még sem hivatkoznak annyit vele, mint a vasutasok. Van hát, Hogyne volna? Senki azt kétségbe nem vonhatja, hogy az éjjeli szolgálat bármiféle hivatás teljesítésénél bizony nagyon kellemetlen dolog. Hanem az már határozottan helytelen és igaztalan dolog, ha az éjjeli szolgálatok bármely fajtáját is egyenrangúvá akarják tenni a vasuti emberek éjjeli szolgálatával. Ez oly igazságtalanság lenne a vasuti emberrel szemben, amelyet ő sehogysen érdemelt . . .

Avagy ott van a *szabadságok* engedélyezésének kérdése. Ha van valahol rendszeres üdülésre, pihenésre szüksége a munkás embernek, úgy a vasuti emberek tulnyomó része első sorban tartozik az ilyenek közé. Könyveket lehetne arról megírni, hogy miért . . .

Avagy ott van a gyakori *áthelyezések*, a folytonos hurczolkodások kérdése. Amely gyakori áthelyezések néha szükségesek a szolgálat érdekében, de sokszor nem kívánatosak a vasut emberére, még kevésbé a családjára, gyermekeire nézve. A laikus azt hiszi, hogy miután az a vasuti ember szabadjeggyel utazik családotól együtt, és miután annak a butorait, jószágát ingyen szállítja a vasut, csupa gyönyörűség reá nézve az áthelyezés. Hogyne? . . .

Ott van azután a *megélhetési viszonyok* kérdése. Amikor az ember nőtlen és a szolgálati érdek olyan állomásra rendelte őt ki, ahol vagy nem eszik, vagy koplal — mert egyszerűen nincs mit ennie. Azaz, dehogy is nincs: lágy tojás, rántotta, avas szalonna, penészes szalámi, romlott turó mindig akad valahonnan; vagy pedig, ha ez nem tetszik, hozhat kosztot az ötödik állomáson vagy

azon is tul lévő vasuti vendéglőből, amikor is ebédelhet — vacsora idején és vacsorázhatik — a hajnali csillag feljöttkor. Ennek a kérdésnek tárgyalásánál igen érdekes lenne annak a kifejtése, hogy miért van a vasutnál annyi korai házasságkötés? . . .

Nem kevésbé érdekes téma lenne a vonaton felnőtt vasuti gyermekeknek iskoláztatási dolga. Hogy milyen kinos-keservesen szerzi meg sok gyermek a maga képesítését az élet számára, csak azért, mert a szülője vasuti alkalmazott . . .

Igen szép statisztikát lehetne összeállítani arról, hogy melyik kellemesebb foglalkozás: a rendes vasuti szolgálat-e, vagy a katonáék háborus esztendei? Mert tudvalévő dolog, hogy a vasutakon, azok rendes üzeme mellett, annyi alkalmazott pusztul el évenként, hogy ez fölért egy kis háboruval. Katonáéknál az ütközetek évfordulóit nagyon szépen megünnepelik mindig s az elesettek síremlékeit bajtársi kegyelettel megkoszorozzák. A vasutnál? Nemcsak a koszoruk hiányzanak, nemcsak a síremlékek, de még az emlékezés is . . . Az árvák azonban — azok nem hiányoznak.

*

Sokat, nagyon sokat kellett volna abba a memorandumba még felvenni. De hát ott mindez nem fért volna el. A szaklapok feladata lenne tehát, hogy megismertessék azokkal, akiket illet, hogy mi is hát az a »vasuti élet«.

Amerikai vasutak.

Hogy az amerikai vasutak már két-három évtizeddel ezelőtt is sok tekintetben mennyire előbbre voltak az európai vasutak czopfos rendszerénél, legjobban kitűnik egyik elhalt hírneves publicisztáknak, Kecskeméthy Aurélnak érdekes útleírásából, melyet a következőkben ismertetünk:

Az Unió nemcsak állam, ez egy egész világ. A távolságok itt igen nagyok. Budapestről Párisba rándulni, csak macskaugrás ahhoz képest: ha Uj-Yorkból San-Franciscóba vagy Bostonból Uj-Orleansba akarunk menni.

Meg kell vallani, hogy Amerika vasuti szervezete nagyszerű, és nagyszabású a szellem, mely azt átlengi.

A vasuti személyszállító-kocsik általán jóval szélesebbek és hosszabbak az európai kocsiknál, s nincsenek apró kupéokra osztva, melyekben többé-kevésbé összesajtoltva mozdulatlanul kell ülni: hanem egyhosszban nyitvák; két oldalon levő kettős üléseik között nyílt átjárat van, s az utas, ha megunta helyét, végig sétálhat akár az egész vonat valamennyi kocsiján. Ha valaki dohányozni akar, felkeresi a smoking-cart,¹⁾ kiszívja szivarát, vagy az itt divatos rövid, de öblös pipát s visszamegy helyére.

A kocsik továbbá vagy 70 centiméterrel magasabbak is a mieinknél, tetejük boltozatos és a boltozaton is vannak szelelő ablakok, s állandó a szellő-

zés. Minden kocsiban van ivóviz-medence, jéggel bőven ellátva, és van külön rekesz, bizonyos megnevezhetlen szükségességére.

Az ülőhelyek előre s hátra mozdíthatók, kissé alacsony támlájú, bársonnyal vagy posztóval bevont két személyre számított padok. Hosszu úton kissé fárasztók; éjjeli alvásra épenséggel nem alkalmasak. Azonban minden hosszabb vonathoz van csatolva egy-két parlor-²⁾ vagy sleeping-car.³⁾ A kettő közt az a különbség, hogy az első csak »szalon« nappali használatra. Elegánsabb a rendes első osztályu kocsinál, sőt fényes is; aranyozott kárpitokkal, tükrökkel, pompás bársony zsölleszékekkel, melyek a padolat-hoz szegezvék, de körben forgathatók, mint fodrászaink székei. A parlor-car csak nappali vonatokkal jár. Célja egy kis demokratiai ámitással — miután fővonaton csak első osztály, azaz egy osztály létezik, mert hát Amerikában minden ember egyenlő — mégis lehetővé tenni annak, kinek pénze van s még másfél dollárt rászán néhány órai útjára, hogy magát és családját elkülönítse a szegényebb tömegtől; amit én magam részéről nagy következtelenség bűne nélkül sem nem csodálok, sem nem kárhoztatok; mert elvontan a tulajdonképeni »mobtól«, az ugynevezett műveltebbek között is Amerikában a fesztelenség bizonyos foka uralkodik, melyet európai telivérű demokrata is, ha egy kis nevelésben részesült, nehezen tűr el. Nem egyszer éltem meg a finomabb parlor-carban is, hogy egy-egy utas levette csizmáját, s harisnyában maradt, mely még azonfelül hosszabb szolgálat sötét nyomait is viselte magán. Ezer szerencse, ha nem volt alkalma lábát melléd az ülésre vagy más szék támlájára kinyújtani, mert ha volt, bizonyosan megtette.

No de ha nappal finyásságnak látszik is parlor-carba váltani jegyet, éjjel elkerülhetlen a sleeping-car, az alvó-kocsi. A közönséges vagon ülőhelyeit, kinek nincs vis-à-visja, lehet úgy elrendezni, hogy egy-egy vánkos segítségével jó idegű ember el is alhatik rajta, ha nem resteli esetleg néhány néger és chinai kuli illatdús kigőzölgéséken fetrengeni reggelig. De néhány éjen át, pl. Chicagótól San-Franciscóig öt, Uj-Yorktól hét éjen át ilyen módon aludni: azt olyan utas közül is, ki California bányáiban két hét alatt milliomossá lenni remél, a tizedik sem birja ki.

A sleeping-car tehát amerikai vasutakon nélkülözhetetlen; és az eredetileg M. Pullmann által szerkesztett, de azóta sokak által utánzott éjjeli kocsik, habár nem is felelnek meg azon nagy szónak, hogy palace-car — palota-kocsi, — de az európai vasutak éji kupéihoz hasonlítva, csakugyan paloták.

Az európai fővonalokon járó »Mans boudoir sleeping-car«-nak vannak ugyan előnyei az amerikai felett. Beosztása czélszerűbb, mert 2—4 személyre beosztott szakaszaiban elkülönzött és magas támlájú zsölleszékein kényelmesebben ül az utas, mintsem a Pullmann-carban. Ez utóbbinak egyik kellemtelensége az, hogy az ember egész napokon át számos idegen férfi, nő, gyermek közt tolong; pedig ha csak egy vagy két idegennel van együtt az ember, könnyebben ismerkedik meg, mint a 25-tel van együtt, kik azonfelül többnyire oly érdektelenek, hogy az ember nem is óhajt megismerkedni velük. Óvakodni sem árt az idegenektől; számtalan kalandor

¹⁾ Dohányzó-kocsi. ²⁾ Társalgó-kocsi. ³⁾ Alvó-kocsi.

utazik, kivált California felé. A kocsikon nagy betűkkel nyomtatott falragaszok figyelmeztetnek, hogy ismeretlenekkel ne tessék kártyázni, különben bizonyos lehetsz, hogy kirabolnak; surely you will be robbed!

Ellenben a Pullmann-car ágyai oly szélesek, hogy két személy is elférne bennök. A nappali ülések este ágyakká alakíttatnak át; egyik alól, másik fölötté, mint a gőzhajókon. A kocsi boltozatos teteje ugyanis szekrényeket képez, melyekben külön zár alatt a két ágyba való ruha, vánkosok és meleg takarók tartatnak. Az egymás feletti két-két ágy függöny által elkülönítetik a többtől. Van azután mosdókamra, néhol férfiak és nők számára külön.

Mind e kényelem azonban csak nagyon viszonylagos, és tetemesen csökkenik, ha a kocsi tele van. Az alatt a fél vagy egész óra alatt, míg a néger szolgál, porter, este az ágyakat elkészíti, és reggel, míg azokat ismét összerakja és kiporol és söpör: az ember nem tudja hova meneküljön. A vetkőzés este, reggel a felkelés, öltözés, mosakodás ismét kényelmetlen lökdöséssel s tolongással, lábtiprással és versenygéssel jár; a mosdóasztalhoz nehéz jutni; aki kapja, az marja.

A sleeping-caroknak, ha nem képezik a vasutársulat, hanem magánvállalkozó tulajdonát, külön vezetőjük, s ennek felsőbbsege alatt külön porterök van, — rendszeren szerezsen. Ez utóbbi szolgálja az utasokat, hoz ételt, vizet, jeget; megtisztítja reggelre a eszímákat stb., és minden utastól 1-2 dollár, néha csak 25 cent borraivalót kap.

A kocsivezető azonban nehezebben meghatározható társadalmi állást foglal el. Amerikai értelemben gentleman, mert tiszta inge s jó ruhája van. Európai értelemben magasabb nemű szolgál; s ennél fogva az az egyenlőségi viszony, melylyel az utasokkal szemben bír, feltűnő. Hogy nappal ő az többnyire, ki a kocsi legkényelmesebb pamlagján végig nyújtózik, az még nem nagy dolog, mert ezt a porter is megteszi, hanem aztán ingujjra vetkőzve kártyáz vagy ostábláz az utasokkal; a mosdó-asztalnál ő az első személy; ha senkisé, ő bizonyosan kap több tiszta törülközőt is; mikor te mosakodol, akkor ő ruháját kefélteti és poroltatja a porter által melletted, úgy hogy amennyi port lemostál magadról — annyival borítottat be ismét. Szóval a legfesztelebb szemtelenség jellemzi viseletét, amiben egyébiránt, kinek az amerikai társas életet egészen átérteni sikerült, ezen egészbe teljesen beillő jelenségek egyikét fogja felismerni, melyeket az amerikai észre sem vesz.

Ezen utóbbiak neméhez tartozik a boszantás is, melynek az utas minden vasuti vonaton a házalók részéről van kitéve. E házalók egy része csak látogatók, kik egyes állomásokon jönnek be, ujságlapokat, jeges tejet, fagyaltot kínálgatva; vannak azonban olyanok, kik a vonatot állandóan kísérik. Ezek közül meg legtűrhetőbb a hirlap- és könyvkereskedő ügynök, ki vagy mint önálló vállalkozó, vagy mint bizományos évenként bizonyos összeget fizet a vasutársulatnak azon jogért, hogy minden vonaton járhasson vagy járathassa megbizottját, ki útközben mindenütt, hol ujság jelenik meg, — pedig minden 300 ember által fakunyhókban lakott ronnyos helyen jelenik meg legalább egy hirlap — azt átveszi és kínálgatja; és a pusztában pár nap óta barangoló utazó annyira ujságéhes is, hogy minden

zúglapot megvesz. De főzlete a könyvkereskedés. Magával hord egy nagy láda könyvet, szépen be-kötött divatos regényekkel, rajzokkal ellátott pompás útleírások és kalauzok, heti s havi folyóiratokkal. A gondolat igen gyakorlati; tömérdek könyv és folyóirat kel el ez úton, annál inkább, mert a rendes bolti áron adatnak.

Ezenkívül egy vagy több gyümölcsáros fiu is jár örökké ki-be. Előre tudni mikor jönnek, mert az ajtót nem teszi be egyik is, hanem lábával csapja be oly zörejjel, mintha csak két vonat ütköznék össze. Kosarában, mely előtte függ, narancs, száraz füge, dió, mogyoró, cukros, pattogatott kukoricza stb. Amint becsapta maga mögött az ajtót: megáll s egy hosszut köp kosarán által; aztán megindul egyiktől másikhoz, ajánlgatja holmiját; ha rá nem nézesz, kosarával meglök vagy vállon üt, hogy nézz rá. A könyvárus, ki szintén többnyire 14-18 éves fiu, ezt nem teszi, hanem egy rakás könyvet szótlanul letesz melléd ülésedre s negyedóra mulva ismét elszedi, akár vettél, akár nem. De a házaló is belefárad a járás-keelésbe s akkor melléd ül, kinyújtja lábát az átelleni ülésre s egyet alszik. Hogy ez talán bánthat is: arra nem gondol; még senki se mondta meg neki; az amerikai eltűri, idegen ember pedig jobb ha nem szól, legfeljebb megcsodálnak.

Ami a vasut szolgálati szervezetét illeti, annak egyszerűsége utánzásra méltó, amennyiben az európai viszonyok közt ez lehető. E szervezet az utasnak oly kényelmeket nyújt, minőkről az európaiaknak fogalma sincs.

Már csak az is, hogy a vasuti menetjegy végett nem szükséges a vasuti hivatalban tolongani a pénztár előtt, hanem lehet venni számos ügynöknél, sokszor a szállodákban, igen nagy kényelem. Vannak számos ilyen közvetítő ügynökségek; legnagyobb-szerű a »Cook's Ticket-Office,*» hol nemcsak Amerika minden zugába, hanem az egész világra szóló köruti jegyeket kapni. Ilyen köruti jegyeket venni annál ajánlatosabb arra nézve, ki utitervével körülbelül tisztában van, mert kevesebbe kerülne egészben, mintha állomásonként külön venné az utas. De ha tervén utközben változtat is és talán más vonaton akar menni, mint amelyre jegye szól: azt vagy kicserélheti vagy visszaválthatja az illető ticket-ügynöknél.

Továbbá mily kínoknak van kitéve a szegény európai utas a málhák átadásánál! A vonat pár perc mulva menőben van; az utas apró kézi holmija a váróteremben, ő maga a vasuti jeggyel s pénztárczájával kezében lesi a málya-feladásnál, mikor kerül az övére a sor? Végre megméri, bediktálják, a hivatalnok kiszámítja, hogy 2 frt 30 kr. fizetendő; váltani kell egy ötöst, fizetsz, jegyedat zsebre teszed, akkor a mázsálók borraivalót koldulnak, azalatt ellopják a tolongásban órádat, végre készen vagy, másodsor csengettek, szaladnod kell, nincs is időd bucsut venni barátid- vagy családodtól, kik kísérték. És így tovább! Amerikai vasuton az indóháznál átveszik a málhát, a nélkül, hogy megmérnék. Szabály szerint vagy 100 font díjmentes. De néha 200 fontért sem fizetsz semmit, mert, mint mondtam, meg sem mérik. Az egyik utas lehet, hogy ötven fonttal többet visz, mint szabályszerűleg szabad volna; de a másik tán hatvan fonttal keve-

*) Cook vasuti jegy-hivatala.

sebbet. Az a különbség tehát, mely a nagy tömegben végre létrejönne, nem érdemes arra, hogy miatta időt vesztegessenek, az utasokat bosszantsák s talán ki sem fizetné a rá fordított költségeket, irka-firkát, hivatalnokok, cselédek tartását.

Mi sem egyszerűbb továbbá, mint a málha kezelése. Minden darabért, melyet átadsz, egy számozott bádoglemezt kapsz, melyen a város, hol az kiadandó, meg van nevezve. Ennek hasonló mása a podgyászra köttetik és ezzel minden ellenőrzés megvan. Félórával mielőtt a vonat az illető állomásra p. o. Chicagóba ér, bejő a vagonokba a podgyászkezelő s mindenkit megkér: »Van-e podgyásza?» Ha Chicagóban óhajtod átvenni, akkor jelented magadat. Ő átveszi bádoglemezeidet, ad helyettök ideiglenes térítvényt; feljegyzi, melyik szállodába vagy magánháza szállítandó a holmi; — és alig érteztél meg, legfeljebb fél óra múlva, podgyászod is megérkezik s fizetsz odaszállításért 50—75 centet darabonként.

Ha pedig nem akarod Chicagóban átvenni podgyászodat: egyszerűen nem szólsz semmit s az ott marad a vasuton; átveszed amikor tetszik. Ha pedig csak San-Franciscóban van szükséged reá: kicseréled a lemezt s egy vagy két nap vagy hét múlva San-Franciscóba jöven — még azon órában ép oly biztosan megkapod holmidat, mintha kezded hoztad volna.

Ha a feladott tárgy el talál veszni, minden lemezért száz dollár kártalanítás jár, tekintet nélkül a málha súlyára.

Végül még valamit az amerikai vasutépítészetről s a menet gyorsaságáról.

Európában az a hit uralkodik, hogy az amerikai vasutak többnyire könnyelmű vakmerőséggel építvék; és hogy a vonatok örült gyorsasággal, 60—70 kilométert tesznek meg egy órában s így az utas folyvást életveszélyben van rajtok.

Ez mind a »szenzácziónalis« írók által, kik magukat az átélt veszedelmek elbeszélésével vélik érdekesebbé tenni, terjesztett csalódás. Vannak kivételesen vétkes könnyelműséggel épült hidak vagy viaduktok; — hát Európában? — s megtörténik, hogy kivételesen örült sebességgel megy egy-egy vonat.

Például nemrég egy külön vonat ment el Uj-Yorkból San-Franciscóba, s mint előre hirdettetett, csakugyan 88 óra alatt tette meg a különben hét napi és éji utat. Nekem maga egy vasutársulati igazgató mondá: »Nem volna kedvem vele utazni«.

De szabály szerint a vasutak lehető egyszerűség mellett jól épülnek; vannak merész, magas viaduktok és faczölöpökből készült s messziről gyenge pókhálóknak látszó óriás hidak, s ha a vonat rajtok átrobog s az utas kinéz az ablakon a 3—400 m. mélységbe, azt hiszi, hogy csakugyan a mélységbe rohan. De a veszedelem csak képzelt; ezen tárgyak szilárdan épültek.

Szintugy a vonatok gyorsasága 40—50 km. közt változik, ritkán 60 vagy épen 70. A Pacific-vasuton általán mérsékeltebb, mint észak-keleten, hol a verseny végett gyorsabban járnak. Egyáltalán Angolországban átlagosan nagyobb sebesség divik, mint Amerikában.

Vannak ugyan oly vonatok is, melyek egy angol mértföldnyi utat 90 másodperc alatt tesznek meg, és ez is csak csigajárás azon »lighting express« — villámvonatokhoz — képest, melyek 45 másodperc alatt tesznek meg egy angol mértföldet. Csak-

hogy ez örületes gyorsasággal igen ritkán szoktak járn.

Balesetek korántsem oly gyakoriak, mint annak hire jár. Gyakoribbak ott, hol sok verseny-vonal keresztül-kasul fut s gyorsaságra is versenyez egymással. De mégis biztosabb a vasuti járat, mintsem Angliában, hol 430,000 utazóra esik egy baleset, míg Massachusetts államban, mely a vasutakkal legsűrűbben ellátott államok egyike, csak másfél, Németországban három, Franciaországban négy millióra egy.

Minden európainak fel fog tűnni az amerikai vasutakon, mily kevésbé tartja a magas rendőrség feladatának minden állampolgár becses személye felett gyámkodni s őt minden veszélytől megóvni.

A vasutvonal künn a szabadban igen gyakran be sincs kerítve s az utátjáróknál is a korlát csak kivételes; többnyire csak egy nagy táblán van írva: »Look out for the Locomotive« — vigyázz a mozdonyra! De ez még semmi, hanem a legnagyobb városokban: Uj-Yorkban, Philadelphiában, Chicagóban stb. elzárt indóház nélkül a legnépesebb utcák között kerítés vagy korlát nélkül jönnek-mennek a vonatok; egyetlen jeladásuk az, hogy a mozdony fölött folyvást kong a harang.

Helyes-e, nem-e ezen szabadság? Erre csak azon ténynyel válaszolhatni, hogy nem történik semmi szerencsétlenség. Nem több mint másutt. Még csak egy gyermeket sem gázolnak el. Megtanulják az emberek magukra és gyermekeikre vigyázni.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Személyi hir. Sajnálattal értesülünk róla, hogy egyesületünk választmányának elnökét, Sándor Márkus tagtársunkat, f. hó 15-én súlyos baleset érte. Szolgálatának teljesítése közben ugyanis egy szerencsétlen véletlen folytán mindkét kezefejét, illetve tenyerét, csontig ható vágás érte s felgyógyulása orvosi vélemény szerint igen hosszú időt fog igénybe venni.

A temesvári máv. altiszti kör vasárnap, folyó hó 25-én délután 3 órakor tartja meg saját helyiségeiben ezidei rendes közgyűlését.

A miskolczi máv. altiszti kör vasárnap, f. hó 18-án tartotta meg saját helyiségeiben az ezidei rendes közgyűlését. Krösz Elemér, a kör érdekes elnöke szép szavakban vázolta az elmúlt egy-letli év történetét és következőkben számolt be az anyagiak alakulásáról: A kör jelenlegi vagyona 1700 korona készpénz, helyiségeinek igen csinos és teljes felszerelése és egy gazdag könyvtár. Bevételei voltak az elmúlt év folyamán 1427 korona, kiadásai 1096 korona.

A közgyűlés a leszámolást tudomásul vette s minekutána Temesváry Alajos, a kör alapító tagja köszönetét fejezte ki a kör tisztviselőinek, de főként az elnöknek, a buzgó munkásságért s az elért szép eredményekért, elhatározott, hogy a tisztviselők ezentul ne egy, hanem három évre választassanak, és hogy a kör üzleti esztendeje — mely eddig augusztus 1-től július 31-ig vezetett — a naptári évek megfelelően január 1-től december 31-ikéig terjedjen, illetve vezetessék.

Azután a tisztviselők megválasztása következett, az alábbi eredménnyel:

Elnök: Krösz Elemér.

Elnökhelyettes: Kübecher Károly.
Alelnökök: Csanálossy Lajos, Darányi János, Roma György, Gál Jenő.
Titkár: Schmiedt Károly.
Jegyző: Irsa Jenő.
Főpénztárnok: Radványi György.
Pénztárnok: Molnár Venczel.
Ellenőrök: Filó János, Molnár Mór, Hunyadi János, Csizsik Antal.
Köri gazda: Dévay Ignác.
Könyvtárnokok: Lévy József, Grandtner Sándor, Beér Elemér.

A balassa-gyarmati máv. altisztek a léte-sitendő »Máv. Altishti Kör« alapja javára szombaton, folyó hó 17-én fényesen sikerült nyári táncvigalmat rendeztek. Sajnos azonban, hogy csak az erkölcsi siker volt fényes; mert az anyagi eredményt alaposan megrontotta az a felhőszakadás, mely aznap délután és este majdnem egész Nógrádot végigseperete. Szolgáljon derék altisztjeinknek vigasztalásul az, hogy a multság védnöke, gróf Forgách Antal országgyűlési képviselő maga járt elől páratlanul jó kedvvel és igazi buzgósággal annak a bár kicsiny, de annál fényesebb társaságnak a felvidítésében, mely az eső daczára kihajtatott a »Nógrádmegyei Gazdasági Egyesület« mintatelepén felállított óriási ponyvasátor alá. A főispán vezetése mellett ott volt Nógrádmegye előkelőségének színe-java, igen sokan a hölgyekkel s a B.-Gyarmaton állomásozó egész honvéd tisztikar. Ezen erkölcsi siker különben megmutatta altisztjeinknek azt is, hogy mely irányban és miként kell mozogniok, ha a kívánt czélt — a társadalom feltétlen tisztelete és becsülésének elnyerését — akarják elérni. Az altisztek igaz háláját érdemelte ki Ledniczky Péter osztályvezető főmérnök, aki mint diszelnök állva a multság rendezőinek élére, szeretettel buzgólkodott azon, hogy a siker mentül fényesebb legyen. Hűséges társa volt e részben Nagy Gábor állomási főnök. A rendezőség élén id. Suhajda Ferencz, Kápolnai János, Eszlinger István, Salamon K. Zoltán, Skrabák Gusztáv, Nemes Gábor, Faschler Lajos és Hurta Béla állottak. Kitörő örömmel fogadták mindannyian egy régi jó ismerősnek megjelenését a multságon: Temesváry Alajos igazgatósági ellenőrt, aki szívesen engedett az ismételt meghívásnak és örömmel látta az igen szép kezdeményezést.

Európai orvosok khinai világitásban. Az a kicsinylés, amelylyel a menny birodalmának polgárai minden iránt, ami Európában történik, viseltetnek, tudvalevőleg, főként az európai orvosokra vonatkozik. Erről a khinai felfogásról nyújt érdekes képet az a történet, amelyet a niutschwangi amerikai konzul mond el a »Medical Record« hasábjain. Egy angol hajó fedélzetén nemrégiben öngyilkossági kísérletet követett el egy khinai származású szolga. Valami csekélység okozta elkeseredésének hatásában eles késsel ketté metszette légzőszerveit; az elősietett orvost pedig, aki a súlyos sebet kezelés alá akarta venni, a már fudokló khinai teljes erejével visszaszitotta. Minden fáradozás hiábavalónak látszott s az orvos kénytelen volt rakoncátlan betegét sorsára bízni, mignem az — saját szerencséjére — elájult. Az orvos gyors kötelékekkel megszüntette a vérzést s mikor közel 60 óra telt el változatlanul, csövek segítségével táplálékot is adott a megkínzott kulinak. — Mikor a khinai később gyógyultán visszatért hazájába, a legrémületesebb híreket kürtölte ki

honfitársai között arról a kínzatról, amelyben az angol hajón része volt. Elhíresztelte, hogy az európai orvos kettémetszette az ő nyakát, hogy meleg levegőt szoríthasson ki abból; aztán — csöveket bocsátott gyomrába, hogy az őseiről reá maradt lelket onnan kiűzze. A híresztelés, mint minden, ami Európa ellen irányul, nagy gyorsasággal terjedt el a kulik között s az egykori szolga esetét Európa legújabb bűnéként tárgyalják a szent birodalomban.

Csodagyermek az ókorban. Manapság sokat panaszkodnak az iskolás gyermekek túlterhelése miatt, mely sok esetben egészségüket is megtámadja. Ellentétben ezzel, az ókorra szokás hivatkozni, amikor a zsenge gyermek fejét még nem tömték meg tudományjal és inkább arra törekedtek, hogy testi egészségét és erejét fejlesszék. Hogy azonban az ókor nem volt ment ettől a hibától és akkor is akadtak szülők, akik gyermeküket hiuságuknak fölállozták, dr. Kettelmann filologus egy eset elmondásával bizonyítja, mely a klasszikus Rómában történt. A római tanács palotájában őriznek egy siremléket, melynek latin nyelvű föliratából az tűnik ki, hogy Quintus Sulpicius Maximus, római család fia, ki tizenegy évig, öt hónapig és tizenkét napig élt, 94-ben Kr. u. egy költői versenyen egy improvizált görög versével díjat nyert ötvenkét más pályázó között. A kis Sulpicius valósággal szülei hiuságának az áldozata lett. Az első epigrammban elpanaszolja, hogy se éjjele; se nappala nem volt a műszak miatt, úgy hogy egészségét egészen tönkre tette. Szülei tulbecsülték tehetségét és a »csodagyermeket« folyton új tanulásra serkentették, míg a szegény fiu, akinek az agya kimerült, meghalt. Ilyen szomorú véget ért már a régi Rómában egy csodagyermek, intő példaul azoknak az oktalán szülőknek, akik gyermekeiket már zsenge korban sok tanulással agyonkinoztatják.

Egy világváros örültjei. Megdöbbenő adatokkal szolgál a londoni városi tébolydák évi jelentése. A themzeparti világvárosban aránylag nagyon sok a beteggyu ember, amennyiben csak a mult esztendőben is majdnem huszezer elmebetegét ápol-tak a londoni tébolydák és magán-szanatóriumok, és ezek közül alig hatezer csak azoknak a száma, akikért hozzátartozóik fizetnek, a többiekéről a város gondoskodik, ami legalább is tíz millió korona kiadást jelent. Mint általában mindenütt, úgy Londonban is az örültek közt a női nem van tulsúlyban; a statisztikai kimutatások tizenkétezer örült nővel szemben csak nyolcezer férfiról számolnak be és az angol viszonyokra jellemző, hogy az elmebetegek legnagyobb százaléka alkoholistákból kerül ki; itt is aránytalanul nagyobb az iszákos angol nők száma, mint a férfiaké. Továbbá elég gyakori, hogy tébolyodott férfiakat gyógyultán bocsájtanak el, míg az egészségesen elbocsájtott nők tíz százaléka újlag visszakerül az elmeegógyintézetbe. Ijesztően nagy Londonban az öröklött elmekóresetek száma. A tébolyodottságnak a szerencsétlen házaselet is gyakori oka: mintegy kétezer nő és férfi örült bele a legutóbbi évben; a nyomor nagyságát is eléggé mutatja, hogy ugyancsak kétezer örültek bele abba, hogy nem tudtak álláshoz jutni. A statisztika azt is bizonyítja, hogy aránylag nagyobb a nőtlen vagy hajadon elmebeteg száma, mint a házasoké.

SZÉPIRODALMI RÉSZ.

Az áruló.

Regény.

— Irta: M. Z. —

(Folyt.)

MÁSODIK RÉSZ.

III. Oroszlánvadászat.

— Oh uram, ilyenkor bátran támadhatjátok meg. Legbátrabban. Mert délben, mikor legmelegebben süt le a nap, akkor őt legjobban rázza a hideg.

Egy benszülött kaffer volt, aki így beszélt — töredezett angol nyelven — egy meglehetősen nagy társaság közepette. Állott pedig ez a társaság három fehér emberből és azoknak ugyanannyi fekete szolgájából, másrészt meg egy egész falura való délafrikai kafferből. A nap már jócskán emelkedett volt a látóhatár felé s perzselően tűzött le a husz-harmincz nád-gunyhóból álló falura. Maga a társaság egy hatalmas banánfa alatt tanyázott; a fehér emberek egykedvűen nézték a körülöttük ugráló, hadonázó és sivalkodó benszülötteket.

— És mióta rabol már ezen a tájékon? — kérde egyikük, akiben James lordra ismerünk, a szónokló kaffert.

— Már két tinókat, három kecskénket, meg egy tehenünket elvitte, oh uram — siránkozik a kaffer, a kárak mennyiségével mérve az idő nagyságát.

— Ismeritek a tanyáját? — kérde ismét James lord.

— Oh igen; arra felé van, a tulsó hegyek között, egy sziklahasadékban.

— Miért nem öltétek meg még magatok?

— Mert olyan borzasztóan nagy és erős, hogy nem akadt közöttünk ember, aki meg merte volna támadni.

James lord társaira, Duvalra és Fritzre tekintett. Mindketten igenlően bólintottak.

— Mutassátok meg hát a tanyáját és mi majd végzünk vele.

Mikor a szónokló kaffer James lordnak ezt a választát közölte a falubeliekkel, fülsiketítő zsvaj, kiabálás támadt a népek között. Egyik részük örömeiben ugrált és tánczolt, mások már rohantak a közeli erdő felé, hogy majd megmutatják az utat; mások ismét dühösen szidták és fenyegették azt a közös ellenséget, akinek kipusztítására ezek a fehér urak itt ni vállalkoztak.

Vala pedig ez a közös ellenség egy hatalmas him-oroszlán, mely ezen a tájon ütötte fel tanyáját és most minden éjjel eljött a faluba, hogy vacsoráját a kafferek jószágai közül »kiakolbólítsa« magának. Hiába őrködött a falu apraja-nagyja — de már jobban csak a nagyja — egész éjszakán át a falu körül; hiába égettek estétől reggelig hatalmas tüzeket, a melyekkel mint egy sánczczal övezték körül a falut: az oroszlán csak eljött rendesen és bizony csak elvitte a maga zsákmányát. Könnyű volt neki; mikor azok féltek tőle legjobban, akik őt akarták elriasztani.

— No urak, végre egy kis változatosság — fordult James lord társaihoz, miközben az erdő felé irányíták lovaik lépteit. Nem is hittem volna, hogy kutatásainkat ilyen szórakoztató események fogják folyton tarkítani.

— Már az igaz — véle Fritz. Tegnap viziló-

vadászat, tegnapelőtt versenyfutás a zsiráfokkal, azelőtt meg enyeltés azzal a veszett párducczczal — elég élvezetes napok.

— Én jobb szeretném, ha már Lebordier nyomán futhatnánk versenyt egymással. Addig, amíg valami biztos hírt nem tudok róla, nincs kedvem semmiféle szórakozáshoz.

— Én meg azt mondom néked, hogy most már okvetlen reá fogunk akadni. Az a farmer, akinél fegyvereket és lovat vásárolt, egész határozottan állította, hogy az idegen északnak készült. Már pedig a személyleírás teljesen illik Lebordierre.

Duval vállát vontá erre a csekély vigasztalásra, ezután szótalanul lovagoltak tovább, most már az erdő fáinak árnyékában.

Annál nagyobb zajjal, kiabálással voltak vezetőik, akik így igyekeztek egymás bátorságát serkenteni. Ám ez a serkentés sem volt valami nagy hatása, mert a vezetők csapata mind kisebb és kisebb lett s ehhez képest mind csendesebb is. Ahol valami sűrű cserjéshez értek, ott rendszerint többen is felhasználták a kedvező alkalmat, hogy — a vezetés dicsőségét társaiknak engedjék át. Ők nem voltak nagyon kíváncsiak arra, hogy miként is van hát az oroszlán lakása berendezve?

Egyszerre a vezetők egyike megállott, aszszagájával a földre mutatott s az egész csoport hirtelen siri némaságba merült. Lovasaink kérdően tekintettek le hozzájuk.

— Oh uram, nem látod ezt a nyomot? Egészen friss még, ma reggel ment el erre. Ez az árok is attól képződött a homokban, hogy a tinót a földön czipelte.

James lord és társai leszállottak lovaikról. Nem volt kétség aziránt, hogy ez az oroszlán nyoma. A puha, homokos talajban tisztán meglátszottak a lábnyomok is. Hatalmas állat lehetett, mert a nyomok jóval szélesebbek voltak egy arasznál. Egy puska-lövésnyire ettől a helytől volt egy hasadék — abban tartózkodott a félelmes vad.

Amint a kafferek ezt a veszedelmes közelséget látták, egymás után kezdtek visszafelé húzódni s néhány perc elmúltával már csak barátaink és azok szolgálói maradtak vissza a csapatból.

(Folytatása következik.)

Fernand házassága.

— Francia eredeti után. —

I.

(L.) Kicsivel kezdte, de szorgalma és ügyesége által rövid idő alatt önálló üzletet nyitott s a kis amerikai városkában már is a vagyonos osztályhoz kezdtek számítani.

Elérkezettnek látva az időt, hogy élettársat keressen magának, a környékbeli szegény leányok közül választott feleséget.

Ella, egy kivándorolt régi nemes család árván maradt leánya volt a kiválasztott, kivel vagyonát és szerelmét Fernand megosztani kívánta.

Igérem önöknek, — mondá, amint az egyszerű esküvő után lovát elővezették — hogy gyámleányuk meg lesz vélem elégedve; különben is azt

hiszem, hogy nemsokára hallani fognak felőle... és pedig nem is rossz híreket.

Ezzel — miután egyszerűségében minden más hangzatos ígéretet feleslegesnek tartott — nyergébe vetette magát.

A szép és büszke Ella a ház bemohosodott lépcsőin csak nehezen tudta magát kiszabadítani nagybátyjának, az öreg lovagnak és nagynénjének ölelő karjaiból.

Unokanővérei, Gizella és Ilona is görcsös zokogással kapaszkodtak belé.

A fiatal kereskedő lehajolt, nyergébe emelte feleségét és megsarkantyuzta lovát, véget vetett az érzékeny bucsuzásnak.

A nemes kisasszony azonban arczát a bomladozó kastély felé fordítva, keserves zokogásra fakadt.

Ez a nagy kétségbeesés nagyon lehangozta a fiatal férjet, s lova lépteit megláttva, így szólt:

— Rokonait nem veszíti el, kedves Ellám, nemsokára viszontlátja őket.

— Hát oly szomorú dolog az, egy szerető férj elutazni? folytatá szelid, behizelgő hangon. — Belátom, hogy kedves nagybátyja, nagynénje és unokanővérei nehezen válnak meg magától. De ha szeretetük nem önző, akkor csakhamar megvigasztalódnak az által, hogy nem kell többé magáról gondoskodniok, s főleg ha tudják, hogy ők is számíthatnak az én támogatásomra.

— Micsoda hideg és számító okoskodás! — kiáltott fel sértett hangon a nemes kisasszony. — Hát azt hiszi, hogy a pénzbeli érdek tekintetbe jöhet az én erkölcsi fájdalommal mellett? Oh! mennyire reá ismerem ebből a praktikus kereskedő gondolkodására, aki még a legszentebb érzelmek közé is számítást vegyít!

— Kedves gyermekem — válaszolt a szemrehányás által sértett férj — félek, hogy utolsó szavaival nem annyira rokonai iránti szeretetének, mint inkább irántam való ellenszenvének adott kifejezést; én is büszke vagyok s ez a megvetés megfagyasztja bennem a gyöngédséget, melylyel vigasztalhatnám.

— Hát azt hiszi, hogy oly hamar elfeledtettem velem mindazt, amit elhagyok? kiáltott fel Ella. Bármily tömött legyen is a maga boltja, nem egykönnyen fogja velem feledtetni a mi ősi hajlékunkat. Oly nemes elveket szívtam én ott magamba, hogy azokat ön soha sem fogja megérteni!

— Valóban, mondá a kereskedő, soha sem fogok oly elveket elsajátítani, amelyek anyagi romlásomra vezethetnének.

Ella mélyen megsértődve felelt.

— Ha nemesi hajlékunkra lépve, csak a pusztulást és anyagi romlást vette ott észre, akkor igen felületes szemlélő volt.

— Nem mondhatnám, mert hiszen magát is észrevettem, válaszolt félig engesztelő, félig tréfás hangon a férj.

— És persze azt hiszi, hogy ezzel engem kiűntetett.

— Azt épen nem hiszem, de remélem, hogy semmit sem fog veszíteni azáltal, hogy középszerű életmódját jóléttel cseréli fel, és egy család szeretetéért a férj szerelmében talál kárpótlást.

— Ismétlem, hogy bámulom józan okoskodásait! — kiáltott fel ingerülten Ella. — Hogyan is képzelheti, hogy egy olyan ember, mint ön, gyöngédebb lehetne hozzám, mint kedves unokanővéreim,

nagynéném és nagybátyám, a lovag, kik nemeseknek születtek.

Fernand ajkába harapott.

— Miért nem gondolta meg ezt, mielőtt beleegyezett, hogy feleségem legyen — mondá.

— Hagyja el uram, még jobban elrontja a dolgot; mindezeket a pénz hiúsága mondatja önnel.

— Meglehet, — felelt a kereskedő — de mi ez a maga kevélységéhez képest!

— Elég legyen! — kiáltott fel Ella parancsoló hangon. — Belátom, hogy nagyon csalódtunk egymásban. Engedje, hogy leszálljak erről a baromról s folytassa útját a boltja felé, én pedig visszamegyek a kastélyba.

— Csak nem fog elkövetni ilyen következtelenséget! — esengett kétségbeesve a fiatal férj.

II.

A falu előtti korcsma mellett voltak, midőn Ella erővel kiszabadította magát férje karjaiból, s ennek alig volt annyi ideje, hogy őt a leeséstől megmentse s szépen letegye a földre.

— Kedvem lenne férji jogaimmal élve, erőszakkal is elvinni magát! — mormogá csöndesen. — De ezt is nevetlen erőszakoskodásnak kereshetelné. Jobbnak látom azért a rokonai józan észére bízni a dolgot. Betérek ide a korcsmába és itt fogom bevárni estig, de nem tovább.

— Várhat reám akár Szent-György napig is! kiáltott vissza Ella, amidőn hátat fordított neki.

A korcsma igen közel volt a kastélyhoz, de Ella, hogy a kíváncsiak alkalmatlankodásait elkerülje, jobbnak látta, ha kerülő útat téve, a kert felől megy haza. Sietve nekiiramodott tehát, de minél inkább közeledett, annál jobbnak megláttotta lépteit.

Bár a veszekedés minden egyes szava még élénk emlékében volt, mégis gondolkozni kezdett tettének következményei felől. Az érzékeny bucsuzás, az új élet kezdete feletti aggodalom, az első egyedüléet férjével, kit különben szeretett: mindezek megzavarták lelkét s gyors egymásutánban következve, annyira felizgatták, hogy ugyszólván tudtán kívül ragadtatta magát a fent leirt kitörésre.

A kastély megpillantására még inkább magába szállott, milyen meglepetést fog előidézni visszatérése a kedves családnál.

E gondolatra megállott egy sűrű bokor mögött s itt elrejtve, azon tünődött, hogy miképen adja elő a történeteket, hogy férje ellen tulságosan fel ne ingerelje rokonait, s nagyon meg ne rikassa kedves unokanővéreit, midőn hirtelen nagybátyja hangjára lett figyelmes.

A lovag egy árnyas lugashól lépett ki, ahol szép időben rendszeren vacsorálni szokott a család.

— Oh! én nagyon boldog vagyok, hogy így történt! — mondá nyugodt hangon a lovag. — Sohasem éreztem ugyan véle, de az ő jelenléte oly sok kiadást rótt reám, hogy már alig birtam ki s csak saját gyermekeim rovására kellett áldozatokat hoznom. Ella már oly korban volt, hogy saját magát kellett volna eltartania, de kisebb gondja is nagyobb volt annál. Szégyeltem volna neki megmondani, hogy visszaél jóságunkkal. Épen ideje is volt, hogy ez a fiatal kereskedő, aki igen becsületes és kedves embernek látszik, megkérte kezét! Ez a házasság nagy tehertől szabadít meg bennünket és természetes megoldása a megválásnak, me-

lyet különben szegénységünk bevallása által provokálnunk kellett volna.

— Igen, ez a házasság mindent rendbe hozott, tóditotta a nagynéni meglegedett hangon. Be kell vallanom, hogy a pénzbeli kellemetlenségeken kívül — talán mert 22 éves kora daczára, eddig kérője nem jelentkezett, vagy mert visszavonult életünk nem igen volt inyére — kedves gyámleányunknak modora már nagyon is elsavanyodott. Nehéz volt vele kijönni, gyakran veszekedett leányaimmal, sőt néha velem is. Másrészt Gizella már 18 éves, Ilona pedig 16 s így mindketten férjhez menendők; már pedig az udvarlók szemében háttérbe szorította volna őket ennek az idősebb, szebb és talán kedvesebb leánynak jelenléte. Ella mellett szegény kis leányaimat észre sem vették volna!... De csitt!...

Epen itt jönnek a leányok.

A nővérek a párolgó talakat hozva, mosolyogva közeledtek a lugas felé s Gizella így szólt anyjához:

— Beköltöztem az Ella szobájába, ez a leglakályosabb az egész házban és sokkal jobb szeretek így egyedül, mint mindig Ilonával egy szobában lenni.

— Én pedig, mondá a kisebbik, nagyon boldog vagyok, hogy valahára már külön szobám van.

III.

Szegény Ella jobban reszketett, mint a nyárfa-level; nem volt többé bátorsága, hogy rokonai elé lépjen s rejtekhelyéből kilépve még sűrűbb bokrok felé vette útját.

Szorongó szívvél s könyekkel telt szemekkel bolyongott.

A leomlott kőkerítéshez érve, még egyszer visszafordult, hogy egy bucsupillantást vessen gyermekiségének tanyájára. A lemenő nap sugarai által megaranyozva a rozoga épület, még szebbnek és vidámabbnak tünt fel előtte, mint máskor. Tehát nemcsak az emberek, de még a ház is megvigasztalódott már távolléte felett. De nem a bomladozó épületre, mely még romjaiban is daczolhat az idő vasfogával — gondolt Ella, hanem saját tört szívére, romba döntött reményeire és álmaira, melyeket egy pillanat alatt megsemmisített a rideg valóság, a közöny.

Azután férjének alakja tünt fel képzeletében. Megelevenedett előtte annak szelid, kétségbeesett tekintete, s mély lelkiismeretfurdalást érezve, abbéli félelmében, hogy ott is ily hamar feledni fogják, gyors léptekkel megindult a korcsmába vezető úton.

IV.

Az éj már beállott, de Fernand még mindig a küszöbön állott s aggódo tekintetét az országútra irányozva várakozott. Ella megjelenésére elsápadt a megindulástól. Mindazonáltal erőt véve magán, egyszerűen így szólt:

— Kész velem jönni?

— Igen, kész vagyok — mondá ő.

Elővezették a lovat s Fernand a nyeregbe vetve magát, ölébe ültette feleségét s elvágtatott.

Miután pedig Ella, bár csendesesen, még mindig sirdogált, gyöngéd hangon így szólt hozzá:

— Hát még mindig oly szomorú vagy, kedves feleségem?

— Oh! — mondá ő megalázkodva — ne törődjék ezekkel a könyekkel, kedves barátom; csak a szívem üriti ki cseppenként a multat, hogy az ön gyöngédsége üthesse fel ott tanyáját.

Fernand örömeiben megsarkantyuzta lovát, hogy hamarabb haza érhesse s Ella pedig gömbölyü karjaival átölelte férjét s bocsanatkérő hangon suttozta fülébe:

— Oh, kedves Fernandom, megértettem végre, hogy több igaz szeretet van a te keresetlen öszinteségedben, mint az én kedves gyámjaim ömlengéseiben és unokanővéreim hangos zokogásában.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

S. A., *Zemir*. Ugy a lapok, mint a könyvek dolgában panaszt fogunk tenni a m. kir. postaigazgatóságnál. A hiányzó lapszámokat címükre elküldöttük.

K. J., *Piski*. Koreli nevének helyes írása iránt intézkedtünk. Német lapot nem küldhetünk, mert nem készítettünk, csak magyart.

»Több főkalauzok«, *Budapest*. Ilyetén aláírásu levélre, melyet alább egész terjedelmében közre adunk, szíves figyelmébe ajánljuk a beküldőknek — vagy beküldőnek — hogy az a cikk nem az altisztek kívánságának kritikája volt, hanem annak az állapotnak a kritikája, amely állapotban ez a kérdés jelenleg van. Az alantások részéről az altiszt mindenkor és feltétlenül megkövetelheti, hogy őt urazzák; ezt a szolgálati fegyelem hozza így magával. A feljebbvalók részéről való ilyen megszólításnak és címzésnek pedig épp a felsőbbség által kell még rendeztetnie, mert ez nincsen még szabályozva és cikkünk csakis erre mutatott reá, anélkül, hogy bárkit kritizált volna.

Nem csodáljuk különben, hogy cikkünket nem értette meg. Hogy miért nem csodáljuk, az kiolvasható az alábbi levélből, melyet híven, szószerint közlünk, hogy az ön kívánságának eleget tegyünk.

Tekintes Kitartás

Igazgatosag!

Becses lapjuk 32 szamban Augusztus 11. »az úr« között cikkben azon kritizálnok, hogy több altiszt azon kívánságot terjesztette elő hogy őket urazzák, — De azon megjegyzésél hogy vasuton is katonai fegyelem uralkodik, a hal a altiszteket sem urazzák, ez igaz, főljebb valaktal nem is kívánjuk csak lejjebbvaloktal, mert katonasgnal minden Sarzinak meg van a maga kütüntetése, a mély minden más vasutnal is megvan, csak a M. A. Vasutnál nincs; — Mint például: egy rakfelvigyázó vagy kalauz a ki 1—2 évi szolgálati idő után kinevezteték, kap egy csillagat és a főkalauz, aki 20—25 évig szolgál, annak is csak egy csilagja van.

Eztől van, az hogy a főkalauz úgy az állomási mint a vonatkiséző személyzetől valamint az utasoktól is csak mint »Kalauz« lesz megszolitva a mi neküng nem közönyös.

Ezert is bátorkadunk a tekintstes igazgatosag felkérni ezt becses lapjában közétenni.

Maradunk kiváló tisztzettel
alázatos szolgáljuk

Több főkalauzok

Bpest 1901 VIII/18.

Polgár Sándor, *Fiume*, 1 korona 94 fillért; *Horváth Gyula*, *Sárvár*, 11 korona 62 fillért; *Kell István*, *Déva*, 13 korona 18 fillért; *Karácsonyi Rezső*, *Eger*, 21 korona 14 fillért; *Kaczér Dénes*, *Szombathely*, 24 korona 6 fillért; *Tóth Ferencz*, *Anina*, 27 korona 40 fillért; *Vécsei Frigyes*, *Budapest*, 28 korona 92 fillért; *Szathmáry Károly*, *Uj-Arad*, 29 korona 60 fillért; *Deák R. József*, *Nagy-Becskerek*, 46 korona 94 fillért; *Glós Károly*, *Sziszek*, 100 korona 58 fillért köszönettel nyugtázzuk, megfelelően elszámoltuk. — *Vágó István*, *Rákosfalva*, november, december, január, február, márczius és április hóapokra, hiány 40 fillér; *Kretschmer Ágoston*, *Budapest*, márczius és április hónapokra; *Skvorac János*, *Doberlin*, julius hónapra; *Tatár*

György, Losonc, július hónapra; Weiss Vilmos, Zágráb, július hónapra; Kiss Ferenc, Nagy-Becskerek, július hónapra, főlöleg 2 korona 60 fillér, tagsági bevallása kívánsága szerint kijavított; Ambrus Ferenc, Piski, július és augusztus hónapokra; Dobi Ervin, Nagy-Bánya, július, augusztus és szeptember hónapokra; Hegedüs Béla, Szombathely, augusztus és szeptember hónapokra; K. Nagy Domonkosné, Zilah, augusztus és szeptember hónapokra; Hubátka József, Bázias, augusztus és szeptember hónapokra; Jeszenszky Pál, Losonc, szeptember hónapra; Tolnay Győző, Budapest, szeptember hónapra könyveltük.

Felelős szerkesztő: **Temesváry Alajos.**

Cserélni óhajt

állomási előjáró egy olyan kartársával, aki egy felsőbb iskolákkal bíró városba szeretne jutni.

Czim: Állomási előjáró Becskerek, Vámház.

Melyik izr. vasuti tisztviselőnek

volna szándékában egy csinos, művelt és háziasan nevelt leányt nőül venni?

Arcképpel ellátott ajánlatok >15000 korona< jeligével a kiadóhivatalba kéretik.

Kalauz

cserélni óhajt a miskolci üzletvezetőség területéről vagy Budapestre vagy Szabadkára. Szives ajánlatokat e lap kiadóhivatalába kér.

TANKÖNYV

A VASUTI ALTISZTI KÉPESÍTÉSHEZ.

- TARTALMA: I. Történelem.
II. Földrajz.
III. Természettan.
IV. Számtan.
V. Mértan.

Írta: **KERTÉSZ ÁRMIN**
m. kir. áll. vasuti hivatalnok.

A könyv megrendelhető szerzőnél, Budapest, Dohány-
utca 28. sz. és lapunk kiadóhivatalában.

Bolti ára 2 korona 20 fillér.

A „Kitartás” tagjai és előfizetői megrendelhetik kiadóhivatalunk útján **1 korona 60 fillér kedvezményes áron.**

!!! Új találmány !!!

„Radicin”

az egyedüli szer, mely egyszerű kezelés mellett minden-
nemü **tyukszemot** és bőrkeményedést 6—10 nap alatt
gyökerestül eltávolít **Ára 70 fillér,**
80 fillér előzetes beküldése mellett bérmentve megküldetik

„Pedestin”

a leggyorsabb s feltétlenül biztos eredménnyel használható
bármily régi, idült **lábizzadás ellen.** Az izzadás már
az első használat után megszűnik s pár napi használat
után végleg elmarad.

Ára 70 fillér, postán bérmentve 80 fillér.

Központi szétküldés:

KÖLCSEY Z. LAJOS

BUDAPEST, VI., Sziv-utca 26.

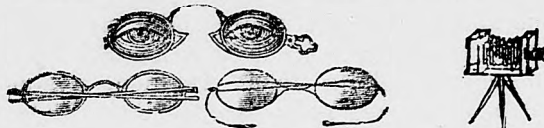
HATSCHÉK BÉLA

utóda: FRISCH IGNÁCZ

lát- és műszerész

BUDAPEST, csak VII., Erzsébet-körut 5. sz.

(a New-York kávéháztól 2-ik ház).

Látszerészeti cikkekben, emberi műszemek minden
szinben 10 koronától feljebb
(műszemek betételeért külön díj nem lesz számítva).

Szemüvegek, orrcsüptetők, minden szemhez külön vá-
lasztva 2 koronától feljebb.

Színházi és tábort látcsövek börtokkal 10 koronától
feljebb.

Légsulymérők, különböző célra szolgáló hőmérők stb.
1 koronától feljebb.

Rajzeszközök, mérőszalagok, mérőpálcák, szintezők stb.

Fényképészeti cikkekben kézi és állványos kamarák
a hozzá szükséges kellekek-
kel gyári áron (sötét szoba használat- és tanításért
külön díj felszámítva nem lesz).

Villamos házi sürgöny és telefonok berendezése
és azok jókarban tartása ép úgy a

Villamos világítási berendezések vagy azok átalaki-
tása stb. a legolcsóbb
áron számítva.

Árjegyzékemet az üzletben díjtalanul adom.

Vidékre bérmentve küldöm.

Központi telefon-összeköttetés 62—87.

A »Kitartás« egyesület tagjai, tagsági jegyük felmutatása
ellenében, 15% árkedvezményben részesülnek, mely kedvez-
ményből csak a fényképészeti papírok és cikkek vannak
kizárva.